

09.03.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**09 Mart 2023
Perşembe**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

09 Mart 2023 Perşembe

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması ile Depolanması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Alacaklarının Takip ve Tahsiline İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TEBLİĞLER

- Yapı Sahipleri ile Yapı Denetimi Hizmet Sözleşmesi İmzalayacak Yapı Denetim Kuruluşlarının Elektronik Ortamda Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslara Dair Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
- Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2020/9)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

- Anayasa Mahkemesinin 16/2/2023 Tarihli ve E: 2022/126, K: 2023/29 Sayılı Kararı

DANIŞTAY KARARLARI

- Danıştay İkinci Dairesine Ait Kararlar

Hayvancılıkta şap alarmı

Türkiye'de yeni bir şap virüsü tespit edildi. Veteriner Hekim, Veteriner Sağlık Teknikeri ve Teknisyenlerinin izinleri kapatıldı. Hayvan pazarları kapandı. İthalat, ihracat ve mecburi kesim hariç tüm sevklerin belge düzenlenmesi askıya alındı.

Ocak ayı sonundan bu yana Türkiye'nin farklı illerinde görülen SAT-2 tipi şap virüsü Tarım Bakanlığını alarma geçirdi.

İthalat, ihracat ve kesim amaçlı sevkler dışındaki tüm hayvan hareketleri il dışı ve il içi de dahil olmak üzere yasaklandı.

Hayvan pazarlarına veya il dışı/içi hayvan hareketlerinde kesinlikle veteriner sağlık raporu ile nakil belgesi düzenlenmeyecek ve hayvan hareketleri gerçekleştirilmeyecek.

Bakanlık talimatı doğrultusunda, şap hastalığı nedeniyle tüm Türkiye'de ikinci bir emre kadar Veteriner Hekim, Veteriner Sağlık Teknikeri ve Teknisyenlerinin izinleri kapatıldı.

Bakanlık tarafından yayınlanan mesajda, "Ülkemizde görülen şap hastalığının bu türünden dolayı hayvan pazarları kapanmıştır. İkinci bir emre kadar hayvanların satışı ve hareketi yasaktır. 5996 sayılı kanunun ilgili maddesine göre hastalıkların yayılmasının önlenmesi amacıyla bakanlık tedbirlerine uymayanlara 46.139 TL idari para cezası uygulanacaktır" açıklamasına yer verildi.

Çiftçilere gönderilen mesajlarda, "Tespit edilen virüs SAT-2 olup, aşı çalışmalarına özel sektör ve devlet eliyle başlanmış olup üretimi tamamlandığında sahaya verilecektir" denildi.

Eti sizin kemiği bizim!

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın hayvancılıkta uyguladığı yanlış politikalar Türkiye'yi büyük bir et krizinin içine sürükledi.

Sadettin İnan

Karkas kesim fiyatları 190 liraya dayanırken, kıymanın kilosu da 280 liraya çıktı. Yerli üretim bitirilirken bakanlık, yurt dışından da ithal edecek canlı hayvan bulamıyor. Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı İbrahim Yumaklı ile ESK Genel Müdür Vekili Mustafa Kayhan'ın ithalat bağlantısı yapmak için Polonya'ya gitmesi yaşanan krizin geldiği boyutu gözler önüne serdi.

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın hayvancılıkta verdiği ithalat yapmayacağı taahhüdü rafa kaldırıldı. Geçtiğimiz yıl özellikle süt fiyatlarının düşük kalmasından dolayı yüz binlerce anaç hayvan kesime giderken, bu durum, kesimlik hayvan sayısını da olumsuz etkiledi. Kesimlik hayvan sayısının da azalmasıyla birlikte et fiyatlarına gelen zamların da önüne geçilemiyor. Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi, et fiyatlarında spekülasyon yapıldığını gerekçe göstererek, yapılacak ithalatla gerekli tedbirlerin alınacağı sözü vermişti. Ancak geline nokta yapılan canlı hayvan ve et ithalatı yurt içi fiyatların yükselmesini engelleyemezken, sektör büyük bir belirsizliğin içine sürüklendi.

Et ve Süt Kurumu, Uruguay, Macaristan ve Romanya'dan canlı hayvan ithalatı için sözleşme imzalarırken, Polonya ve Bosna Hersek'ten de karkas et ithalatı için sözleşme imzalandı. Ancak yurt dışında ithal edilecek yeterli miktarda canlı hayvan bulunamaması, içeride et fiyatlarındaki krizi daha da ateşledi.

TÜRKİYE, HANGİ ÜLKEDEN NE KADAR CANLI HAYVAN VE ET İTHAL EDECEK?

Uruguay'dan 4 bin baş, Romanya'dan bin baş ve Macaristan'dan 2 bin 500 baş olmak üzere toplam 7 bin 500 baş kasaplık hayvan ithalatı sözleşmesi yapılırken, Bosna Hersek'ten bin ton kemiksiz et, Polonya'dan ise 500 ton karkas et ithalatı sözleşmesi yapıldı. Et ve Süt Kurumu bürokratlarının haftalardır yurt dışında hayvan bulmak için yürüttükleri çalışmalardan bir sonuç alınamaması üzerine ESK'nın bağlı olduğu Bakan Yardımcısı İbrahim Yumaklı'nın da ESK genel müdürü ile Polonya'ya gitmesi, ette yaşanan krizi ortaya koyuyor.

Ramazan ayının gelmesiyle birlikte krizin daha da derinleşmesinden endişe duyulurken, Bakan Vahit Kirişçi'nin koltuğunu koruyabilmek için bakanlık bürokratlarına ithalatla ilgili bütün süreçlerin gizli bir şekilde yürütülmesi yönünde talimat verdiği kaydediliyor.

“ÜRETİCİ DÜŞMANI MISINIZ?”

Diğer yandan ESK, üreticiden aldığı hayvanı 116 liradan keserken, Macaristan'dan ithal edilen kasaplık hayvanlardan elde edilen karkas eti İstanbul'da kasaplara 145 liradan satması, üreticinin de büyük tepkisini çekti. Yerli üreticinin karkas kesim fiyatını artırmayan ESK'nın ithal ettiği karkas etini 145 liradan piyasada satması bakanlığın yerli üreticiye bakış açısını ortaya koyarken, “Üretici düşmanı mısınız?” tepkilerini gündeme getirdi.

İTHALATLA DÜŞÜRÜLEMİYEN FİYATLARA ŞAP HASTALIĞI YETİŞTİ!

Et fiyatlarında bütün olumsuzluklar arka arkaya gelirken, son günlerde Türkiye'nin birçok bölgesinde patlak veren şap hastalığı da sektörde büyük bir tedirginliğe neden oldu. Şap hastalığının bugüne kadar görülmeyen bir tipinin ortaya çıktığı ve çok kısa sürede yayıldığı belirtiliyor. Bu hastalık tipine karşı aşı bulunmadığı vurgulanırken bu durum, hayvancılık yapan üreticilerde büyük bir tedirginliğe neden oldu. Üreticilerin hastalığa yakalanır korkusu ile ciddi bir hayvan kesimine başladığı dile getiriliyor. Hayvan kesiminin artmasından dolayı et fiyatlarının da düşmesi bekleniyor. Bakanlığın şap hastalığı ile ilgili sahada yaşanan sıkıntıyı kamuoyundan gizlemeye çalıştığı kaydedilirken hastalığın, Suriye'den kontrolsüz bir şekilde ithal edilen koyunlardan Türkiye'ye yayıldığı ifade ediliyor.

Bakan Kirişçi: Üretmeye devam etmemiz lazım

Hatay'ın Hassa ilçesinde muhtarlar ve kanaat önderleriyle bir araya gelen Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi, üretimin devam etmesi gerektiğini söyledi.

Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi, "Hızla ülke olarak normalleşmemiz lazım. Üretiyor olmamız ve bu üretimi tarlada, bağda, bahçede yaptığımız gibi ahırda, ağırda, kümeste de sürdürmemiz lazım." dedi.

Kirişçi, Hassa ilçesinde muhtarlar ve kanaat önderleriyle bir araya geldiği toplantının ardından imece usulüyle bağ budaması yapan çiftçilerle buluşarak açıklamalarda bulundu.

Depremi ardından bölgede üretimin devam etmesinin önemini vurgulayan Kirişçi, "Vatandaşlarımız bugün de üzüm bağında budama işlemleri gerçekleştiriyor. Biz de kendilerine 'hem eşlik etmiş olalım hem de bu üretim faaliyetine vermiş oldukları destekten dolayı da tebrik edelim' diye buradayız. Hızla ülke olarak normalleşmemiz lazım. Üretiyor olmamız ve bu üretimi tarlada, bağda, bahçede yaptığımız gibi ahırda, ağırda, kümeste de sürdürmemiz lazım." diye konuştu.

Bakan Kirişçi, bakanlığa bağlı 15 binin üzerindeki personeliyle sahada görev aldığını anımsatarak, vatandaşın ihtiyaçlarını karşılamak için gayret gösterdiklerini vurguladı.

Depremde hayvanları telef olan vatandaşların zararının tespitine yönelik çalışmalar yürüttüklerini anlatan Kirişci, afetzedede üreticilere 15 bin tonun üzerinde yemin ücretsiz dağıtıldığını hatırlattı.

"Yaraları sarmak için büyük bir çabanın ve azmin içindeyiz"

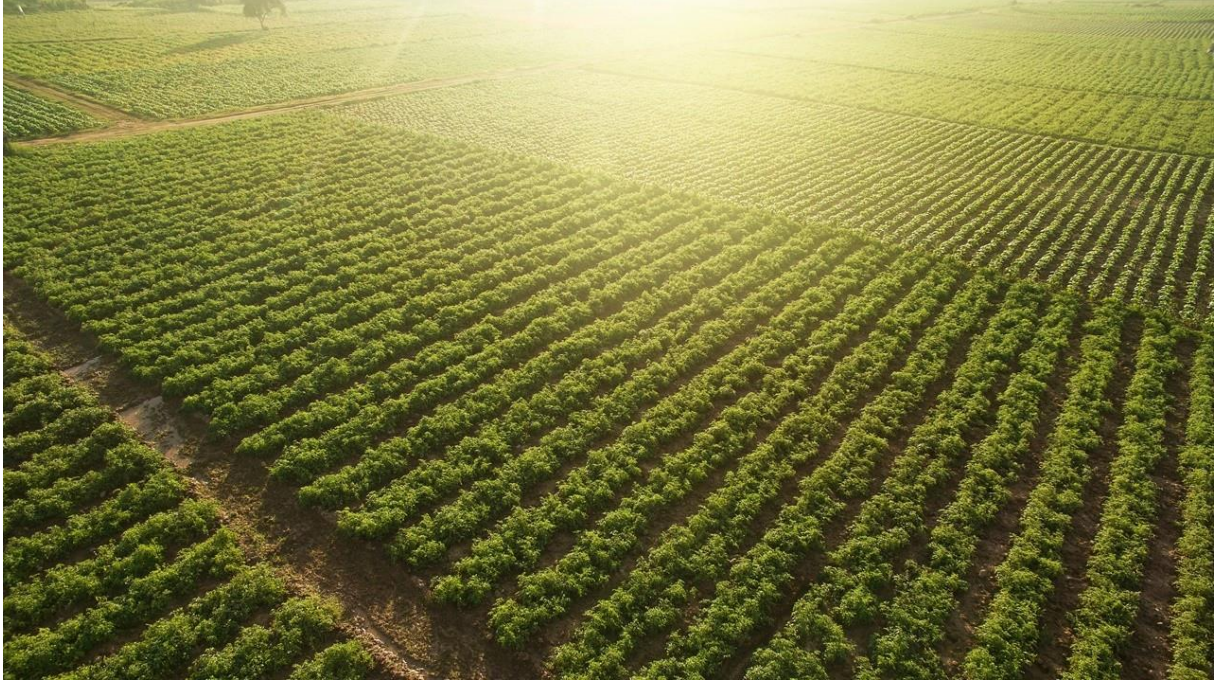
Kirişci, bölgedeki vatandaşların tarlalarını sürdüğünü ve bağlarını budadığını belirterek şunları kaydetti:

"Onlara afet öncesinde de 'sen üret yeter' dedik. Onlar üretime devam etme azmini ortaya koyuyor. Biz de onları kayıtsız şartsız destekleme kararlılığımızı gösteriyoruz. İnşallah önümüzdeki günlerde daha fazla destek, gayret ve çaba, ülkede bolluğu ve bereketi de bir araya getirmiş olacak. Bu tür faaliyetlerin, depremin oluşturduğu travmayı da psikolojik ve sosyolojik olarak atlatma adına da önemli bir fonksiyon icra ettiğini söyleyebiliriz. Çünkü sabahleyin kalkıyor depremi konuşuyor, akşam yatıyor depremi konuşuyor. Ama şuraya bağa gelir, budama işlemlerini yaparsa onlar için de güzel bir terapi olur. Onu da yüzlerinde görüyoruz. Ölenlere rahmet niyaz ediyoruz. Geride kalanların da yaralarını sarmak için büyük bir çabanın ve azmin içindeyiz. Bir de kırsalda köy evleri meselemiz var. O da bizim için çok çok önemli. 'Yaşanabilir, şehri aratmayacak, çağdaş ve güzel mekanlar yapılsın' istiyoruz."

Çiftçilerle bir süre sohbet eden Kirişci, daha sonra bağ budaması yaptı.

Bitkisel ürünlerde üretim rekoru

Türkiye'de bitkisel ürünlerde üretim rekoru kırıldı. Üretim, geçen yıl yüzde 9,1 artarak 128,6 milyon tona ulaştı.

Bitkisel ürünlerde geçen yıl üretim rekoru kırıldı. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın verilerine göre, 2021'de 117,9 milyon tonluk bitkisel üretim, geçen yıl yüzde 9,1 artışla 128,6 milyon tona ulaştı ve Cumhuriyet tarihinde yeni rekora imza atıldı.

Tarla bitkileri türlerinden pamuk, ayçiçeği, mısır ve yulafta tüm zamanların üretim rekoru aşıldı. Pamuk üretimi 2022'de bir önceki yıla göre yüzde 22 artışla 2,75 milyon ton, ithalatı yüzde 8 azalarak 1,15 milyon ton, ihracatı 193 bin ton olarak gerçekleşti.

2021'de 2,41 milyon ton olan ayçiçeği üretimi 2022'de yüzde 6 artışla 2,55 milyon ton oldu. Ayçiçeği rafine yağ ihracatı geçen yıl yüzde 29 artışla 596 bin tona yükseldi.

Mısır üretimi geçen yıl yüzde 26 artışla 8,5 milyon ton olurken, yulaf üretimi yüzde 32 artışla 365 bin ton olarak kayıtlara geçti.

Yulaf ihracatında büyük oranda bir artış yaşandı ve 39 kat artışla 470 ton oldu.

Sebze üretimi 31,6 milyon ton oldu

Sebze üretimi 2022'de 31,6 milyon ton olurken, ihracat değeri 861 milyon dolar olarak kayıtlarda yer aldı. Havuç, sarımsak ve lahanada tüm zamanların üretim rekoru kırıldı.

Toplam meyve üretimi 2021'de 24,9 milyon ton iken geçen yıl yüzde 7,7 artışla tüm zamanların üretim rekoru kırılarak 26,8 milyon tona ulaştı. 2021'de 4 milyon 56 bin ton olan ihracat miktarı 2022'de yüzde 3 artışla 4 milyon 171 bin tona yükseldi.

ABD'den Karadeniz Tahıl Koridoru Girişimi'nin uzatılmasına destek

ABD, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Antonio Guterres ve Türkiye'nin girişimleri ile 18 Mart'a kadar uzatılan Karadeniz Tahıl Koridoru Girişimi'nin yeniden uzatılmasını desteklediklerini açıkladı.

ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ned Price, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Antonio Guterres ve Türkiye'nin girişimleri ile 18 Mart'a kadar uzatılan Karadeniz Tahıl Koridoru Girişimi'nin yeniden uzatılmasını güçlü bir şekilde desteklediklerini söyledi.

Günlük basın toplantısında açıklama yapan Price, "Karadeniz Tahıl Girişimi, küresel gıda güvensizliği ile mücadele ve gıda fiyatlarında istikrarın sağlanmasında önemli bir araçtır. ABD, Genel Sekreter Guterres'in Türkiye ile ortak olarak Rusya ve Ukrayna tahılını dünya piyasasına getirme çabalarını güçlü bir şekilde destekliyor. Genel Sekreter'in Kiev'den girişimin 18 Mart'tan önce uzatılması çağrısını destekliyoruz." dedi.

Price geçen yıl ağustos ayından bu yana Karadeniz Tahıl Koridoru Girişimi kapsamında 23 milyon metrik ton tahıl ve yağlı tohumun piyasaya çıkarıldığını hatırlattı.

Bu tahılın dört milyon metrik tonunun gelişmekte olan ülkelere gittiğini kaydeden Price, girişim kapsamında 16 gemi tahılın ise Dünya Gıda Programı üzerinden Yemen, Etiyopya, Somali ve Afganistan gibi büyük gıda krizi ile karşı karşıya olan ülkelere ulaştırıldığını kaydetti.

"Dünyanın Ukrayna tahılına ihtiyacı var"

Karadeniz Tahıl Girişimi'nden önce dünyada gübre ve buğday fiyatlarının yüzde 30 arttığına işaret eden Price, "Karadeniz Tahıl Girişimi başarılı oldu, tahıl fiyatlarını düşürdü, tahıl akışını sürdürttü ve gelişmekte olan ülkelerde milyonlarca gıda sorunu yaşayan insan, akut gıda eksikliğinden kurtuldu. Sonuç olarak, dünyanın Ukrayna tahılına ihtiyacı var." dedi.

Ukrayna'daki savaşın başlamasıyla ortaya çıkan küresel gıda krizinin çözümü için Türkiye'nin koordinasyonunda yürütülen tahıl sevkiyatına ilişkin Karadeniz Tahıl Koridoru Girişimi, İstanbul'da 22 Temmuz 2022'de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın himayesinde Ukrayna, Rusya, Türkiye ve BM arasında imzalanmıştı.

Süresi dolan girişim daha sonra 19 Kasım 2022'de Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın girişimleri ile Türkiye'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilen dördü görüşmeler neticesinde 19 Kasım 2022'den itibaren 120 gün süreyle uzatılmıştı. Söz konusu süre 18 Mart'ta sona eriyor.

Togg, ön sipariş sürecini yakında başlatacak

Togg, ön sipariş sürecini yakın tarihte internet üzerinden başlatacağını duyurdu. NFT açık artırması ileri bir tarihte gerçekleştirilecek.

Togg, ön sipariş sürecini şirketin internet sitesi ve Trumore mobil uygulaması üzerinden yakın tarihte başlatacağını bildirdi.

Togg'un Twitter hesabından yapılan paylaşıma göre, Togg için ön sipariş dönemi sona erdiğinde 2023 yılı içinde akıllı cihazı teslim almaya hak kazananları ve hak kazananlar arasında teslimat önceliğini belirleyecek bir çekiliş yapılacaktır.

Kullanıcıların yoğun ilgisiyle 5 Şubat'ta başlayan ancak Türkiye'yi sarsan deprem felaketlerinden sonra durdurulan NFT açık artırması ileri bir tarihte gerçekleştirilecek. NFT açık artırmasıyla satışa sunulacak 100. Yıl Özel Seri Koleksiyonu öncelikli teslimat kapsamından çıkarılarak 29 Ekim'de kullanıcılar ile buluşturulmaya başlanacaktır.

Bu gelişmeler ışığında ön sipariş yöntemlerinden biri olarak duyurulan YeniLig yarışması da iptal edildi.

Kurumlara deprem vergisi geliyor! Yüzde 10 kesinti yapılacak

Meclis'te görüşülen borç yapılandırma yasasında önergeyle yeni maddeler eklendi. Düzenlemeyle birlikte afetzedeler ve yeniden imar çalışmalarının finansmanı için şirketlere vergi getirildi.

TBMM Genel Kurulunda, Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 12 maddeden oluşan birinci bölümü kabul edildi.

Teklif eklelen maddelere göre, Kahramanmaraş merkezli depremlerin oluşturduğu etkiler dikkate alınarak Vergi Usul Kanunu kapsamında yapılacak başvuruların ve ödenecek taksitlerin süreleri birer ay uzatılacak. Mücbir sebep hali ilan edilen illerdeki dairelere borçlu olanlar, mücbir sebebin sona erdiği tarihi izleyen ayın sonuna kadar başvuracak ve ödemelerini bu süreyi takip eden aydan başlamak üzere belirtilen süre ve şekilde yapacak.

Gelir vergisi ve damga vergisi alınmayacak

Depremden kendisi, eşi, çocuğu veya anne ve babası etkilenen hizmet erbabına, işverenler tarafından 6 Şubat-31 Temmuz 2023 tarihlerinde mevcut ücret, prim, ikramiye gibi ödemelerine ilave olarak yapılan aynı yardımlar ile 50 bin lirayı geçmeyen nakdi yardımlar prime esas kazançta dahil edilmeyecek. Bu yardımlar üzerinden gelir vergisi ve damga vergisi alınmayacak.

Depremden etkilenen vatandaşlara, sahibi oldukları konutları ikamet amacıyla bedelsiz olarak tahsis eden konut sahipleri için emsal kira bedeli uygulanmayacak.

Depremde vefat edenlerin mirasçılarına, sigorta ve emeklilik şirketlerince ve Bireysel Emeklilik Sistemi'nden (BES) yapılan ödemelerden gelir vergisi tevkifatı yapılmayacak.

Noter harcı ve noterlik ücreti alınmayacak

Depremde ölenlerin mirasçılarına veraset yoluyla intikal eden mallar ile bunların eşine, çocuklarına, anne ve babasına işverenlerce yapılan yardımlar, veraset ve intikal vergisinden istisna tutulacak. Bu şekilde gerçekleşen intikaller nedeniyle veraset ve intikal vergisi beyannamesi verilmeyecek, ilişik kesme belgesi aranmayacak.

Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tutulması, muhafazası ve ibrazı mecburi olan defter ve belgeleri depremde zayı olan mükelleflerin, zayı belgesi için yetkili mahkemeye başvuru süresi 31 Temmuz 2023'e kadar uzatılacak. Bu belgenin il veya ilçe idare kurullarından alınabilmesine imkan sağlanacak. Yeni defter açılışları kolaylaştırılacak ve yeni defterlerin tasdiki işlemlerinde noter harcı ve noterlik ücreti alınmayacak.

Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ilan ücreti alınmayacak

Deprem nedeniyle mücbir sebep hali ilan edilen yerlerde faaliyet gösteren kişilerle iktisadi ve ticari ilişkisi bulunan mükelleflerin alacaklarının tahsilinde ortaya çıkan zorluklar nedeniyle şüpheli alacak karşılığı ayrılması ile ilgili şartlar hafifletilecek.

Mücbir sebep hali ilan edilen yerlerdeki ticari işletme, ticaret şirketleri ve şubelerin deprem nedeniyle ticaret sicili müdürlüklerinde gerçekleştirecekleri işlemlerde, 31 Temmuz 2023'e kadar harç ve bu işlemlere bağlı ücret ile Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ilan ücreti alınmayacak.

Mücbir sebep hali ilan edilen yerlerde depremden zarar gören esnaf ve sanatkarların ekonomik faaliyetlerine devam etmelerine katkıda bulunmak için 31 Temmuz 2023'e kadar, esnaf sicil müdürlüklerinde yapacakları tescil, terkin, tadil, sicil tasdikname işlemlerinden harç ile sicil gazetesi ilan ücreti alınmayacak.

Depremde yıkılan veya ağır hasar gören binalar ile kullanılamaz duruma gelen taşıtlara ilişkin vergi ve katkı payları ile varsa bu alacaklara ilişkin ferî alacakları terkin edilecek. Taşıtlar üzerindeki vergi dairelerince konulan hacizler kaldırılacak.

Tek seferlik ek vergi

Kurumlar vergisi mükellefleri tarafından 2022 yılına ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinde gösterilmek suretiyle, kurum kazancından indirim konusu yapılan istisna ve indirim tutarları ile indirimli kurumlar vergisine tabi matrahları üzerinden, dönem kazancı ile ilişkilendirilmeksizin yüzde 10 oranında; kurumlar vergisi istisnaları ile yurtdışından elde edilen ve en az yüzde 15 oranında vergi yükü taşıdığı tevsik edilen istisna kazançlar üzerinden ise yüzde 5 oranında tek seferlik ek vergi alınacak.

Depremden etkilenen 11 il ile Sivas'ın Gürün ilçesindeki kurumlar vergisi mükellefleri kapsam dışında tutulacak.

Vergiden mahsup edilmesine imkân tanınmayacak

Hesaplanacak ve bu verginin ilk taksiti kurumlar vergisinin ödeme süresi içinde, ikinci taksiti bu süreyi takip eden dördüncü ayda ödenecek.

Hesaplanan söz konusu vergi, gider ve indirim olarak dikkate alınmayacak; kurumlar vergisi, geçici vergi ve tevkif suretiyle kesilen vergiler ile varsa yurt dışında ödenen vergiler dahil hiçbir vergiden mahsup edilmesine imkân tanınmayacak.

Ek vergi kapsamına girmeyen mükellefler belirlenecek

Söz konusu verginin, ilk taksiti kurumlar vergisi ödeme süresi içinde, ikincisi ise bu süreyi takip eden dördüncü ayda olmak üzere iki taksitte ödenecek.

Tam mükellef kurumlardan elde edilen rısturn istisnası, bağış ve yardımlar gibi bazı istisna ve indirimler kapsam dışında tutulacak ve ek vergi kapsamına girmeyen mükellefler belirlenecek.

Teklifle, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), il özel idareleri, belediyeler, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (YİKOB) ile ilgili alacaklara yapılandırma imkânı sunuluyor.

Feri alacaklar kapsama dahil ediliyor

Alacaklar için 31 Aralık 2022 tarihi esas alınırken, vergiler, vergi cezaları, idari ve adli para cezaları, gümrük vergileri, sigorta primleri, topluluk sigortası primleri, emeklilik keseneği ve kurum karşılığı, işsizlik sigortası primi, sosyal güvenlik destek primi ile bu alacaklara ilişkin her türlü faiz, zam, gecikme zammı, gecikme faizi, cezai faiz, gecikme cezası gibi ferî alacaklar kapsama dahil ediliyor.

Alacakların beyanına ilişkin düzenlemeye gidiliyor

Bu idarelerin Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında takip ve tahsil edilen diğer alacakları ile belediyelerin, su, atık su ve katı atık gibi alacakları da düzenleme kapsamında yer alıyor.

Teklifle ayrıca işletmede mevcut olduğu halde kayıtlarda yer almayan ya da kayıtlarda yer aldığı halde işletmede bulunmayan emtia, makine, teçhizat, demirbaşlar ile kasa mevcudu ve ortaklardan alacakların beyanına ilişkin düzenlemeye gidiliyor.

Değişim oranları nasıl olacak?

Düzenleme kapsamında kullanılacak Yİ-ÜFE aylık değişim oranları, Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği 31 Aralık 2004'e kadar toptan eşya fiyatları endeksi (TEFE) aylık değişim oranlarını, 1 Ocak 2005'ten itibaren üretici fiyatları endeksi

(ÜFE) aylık değişim oranlarını, 1 Ocak 2014'ten itibaren yurt içi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE) aylık değişim oranlarını, 1 Kasım 2016'dan itibaren aylık yüzde 0,75 oranını ifade edecek.

Yapılandırılacak alacaklar

Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, il özel idareleri, belediyeler ve YİKOB tahsil dairelerince takip edilen kesinleşmiş amme alacakları ve belediyelerin ve büyükşehir belediyeleri su ve kanalizasyon idarelerinin kesinleşmiş bazı alacaklarından düzenlemenin yayımı tarihi itibarıyla vadesi geldiğı halde ödenmemiş veya ödeme süresi henüz geçmemiş bulunan vergiler ve vergi cezaları, idari para cezaları, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a göre takip edilen alacaklar, gümrük vergileri ve idari para cezaları ile bu alacaklara ilişkin her türlü faiz, zam, gecikme zammı, gecikme faizi, gecikme cezası gibi fer'i alacaklar yapılandırılacak.

İhtirazi kayıtlarla verilen beyannameler üzerine tahakkuk eden alacaklar da kesinleşmiş alacak olarak yapılandırılacak.

Ödeme süresince fenni muayeneye izin verilecek

Her bir taşıt için ödenecek olan MTV, taşıta ilişkin idari para cezaları ile geçiş ücretinin en az yüzde 10'unun ödenmesi şartıyla taksit ödeme süresince fenni muayeneye izin verilecek.

Tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kağıdı ve alkollü içkilerin üreticileri ve ithalatçıların, ürünlerinde kullanmaları gereken özel etiket ve işaretleri kullanabilmeleri için yapılandırılan ve vadesi 1 Mart 2016'dan sonra gelen Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nda yer alan ürünlere ilişkin özel tüketim vergisi ve vadesi 1 Ekim 2020'den sonra gelen katma değer vergisi ile bu vergilere ait beyannameden doğan damga vergisinin tamamının ödenmesi şartı getiriliyor.

YİKOB'ların alacakları yapılandırılacak

Belediyelerin su, atık su ve katı atık ücretleri ile sunduğı bazı hizmetlerden kaynaklanan ücret alacakları ile aldığı bazı paylar ile büyükşehir belediyelerinin katı atık ücretleri ile su ve kanalizasyon idarelerinin su ve atık su bedeli ile harcamalara katılma payı alacakları ve YİKOB'ların alacakları yapılandırılacak.

Düzenlemeden yararlanmak isteyenlerden, diğer şartların yanı sıra dava açmamaları, açılmış davalardan vazgeçmeleri ve kanun yollarına başvurmamaları şartı aranacak.

Gümrük vergilerine ilişkin tahakkuklar da yapılandırılacak

Söz konusu kurumların kesinleşmemiş veya dava safhasında bulunan amme alacakları da teklifin kapsamında yer alıyor. Buna göre, düzenlemenin yayımı tarihi itibarıyla ilk derece yargı mercileri nezdinde dava açılmış veya dava açma süresi henüz geçmemiş olan ikmalen, re'sen veya idarece yapılmış vergi tarhiyatları ile

gümrük vergilerine ilişkin tahakkuklar, istinaf veya temyiz süreleri geçmemiş ya da istinaf/itiraz veya temyiz yoluna başvurulmuş veya karar düzeltme talep süresi geçmemiş veya karar düzeltme yoluna başvurulmuş olan ikmalen, re'sen veya idarece yapılmış vergi tarhiyatları ile gümrük vergilerine ilişkin tahakkuklar da yapılandırılacak.

Başvuru ve ödeme süreleri belirlenerek kurala bağlanıyor

Teklifle sadece vergi cezaları/gümrük yükümlülüğüyle ilgili idari para cezalarına ilişkin olarak dava açılmış olması halinde ödenecek tutarlar, düzenleme kapsamındaki idari para cezalarından ihtilaflı olanlar ile ecrimisillerden ihtilaflı olanların yapılandırılması da düzenleniyor.

Düzenlemenin yayımı tarihinden önce başlanıldığı halde tamamlanamamış olan vergi incelemeleri ile takdir işlemlerine devam edilecek. Bu işlemlerin tamamlanmasından sonra, tarh edilen vergilerin yapılandırılması ve düzenlemeden yararlanma, ihbarname tebliğine bağlı başvuru ve ödeme süreleri belirlenerek kurala bağlanıyor.

Vergi cezaları hakkında da bu hükümler uygulanacak

Buna göre, düzenlemenin kapsadığı dönemlere ilişkin iştirak nedeniyle kesilecek vergi ziyai cezalarında, cezaya muhatap olanların, cezanın yüzde 25'ini belirtilen süre ve şekilde ödemeleri halinde cezanın kalan yüzde 75'inin tahsilinden vazgeçilecek.

Düzenlemenin kapsadığı dönemlere ilişkin, yayımı tarihinden önce pişmanlık talebiyle veya izaha davet kapsamında verilip, ödeme yönünden şartların ihlal edildiği beyannameler ile kendiliğinden verilen beyannameler için kesilen ve düzenlemenin yayımı tarihi itibarıyla tebliğ edilmemiş vergi cezaları hakkında da bu hükümler uygulanacak.

Belirtilen süre içinde ödenmesi şartıyla teklifin hükümlerinden yararlanılabilecek Düzenlemenin yayımı tarihinden önce tamamlandığı halde bu tarihte veya bu tarihten sonra vergi dairesi kayıtlarına intikal eden takdir komisyonu kararları ve vergi inceleme raporları üzerine gerekli tarh ve tebliğ işlemleri yapılması ve belirlenen tutarın, belirtilen süre içinde ödenmesi şartıyla teklifin hükümlerinden yararlanılabilecek.

Bu düzenleme hükümlerinden yararlanacak mükellefler, Vergi Usul Kanunu'ndaki uzlaşma, tarhiyat öncesi uzlaşma, vergi cezalarında indirim, Gümrük Kanunu'nun uzlaşma, Kabahatler Kanunu'nun peşin ödeme indirimi ile Devlet İhale Kanunu'ndaki indirim hükümlerinden yararlanamayacak.

Matrah ve vergi artırımı

Teklifte matrah ve vergi artırımı da düzenleniyor.

Mükelleflerce çeşitli sebeplerle noksan beyan edilmiş veya beyan dışı bırakılmış geçmiş yıl gelirlerinin belli oran ve tutarlar dahilinde beyan edilmesi sağlanıyor. Bu şekilde beyan edilecek gelirlere uygulanacak oran ve tutarların tespitinde ekonomik gelişmelere paralel olarak tespit edilen matrahlar esas alınıyor.

Buna göre, mükellefler, Vergi Usul Kanunu'nda yer alan vergi cezaları ve gecikme faizlerine muhatap olmadan vergilerini ödeyebilecek. Artırımda bulunan vergiler ve dönemler için artırılan vergilerin ödenmesi şartıyla vergi incelemesi ve tarhiyat yapılmayacak.

Alt sınır getiriliyor

Matrah artırımında bulunan mükelleflerin beyan edecekleri ve üzerinden vergi hesaplanacak matrahlar için asgari tutarlar belirleniyor, daha önce zarar beyan edilmiş olması veya indirim ve istisnalar nedeniyle matrah oluşmaması veya hiç beyanname verilmemiş yahut ilgili yıllarda faaliyette bulunulmuş veya gelir elde edilmiş olsa da bu faaliyetlerin ve gelirlerin vergi dairesinin bilgisi dışında bırakılmış olması nedeniyle matrah bulunmaması halleriyle mükellefler tarafından beyan edilen matrahlara uygulanan oranlar sonucu bulunan matrahlara alt sınır getiriliyor.

Kurumlar vergisi mükelleflerinin artırımda bulundukları kurumlar vergisi matrahlarının yanı sıra ilgili kanuna göre vergi tevkifatına tabi olan kazanç ve iratları üzerinden tevkif edilen vergileri artırımları şartı getiriliyor.

Matrah artırımında bulunmaları gerekecek

Gelir (stopaj) vergisi ve kurumlar (stopaj) vergisine ilişkin vergi ve matrah artırım hükümleri düzenleniyor. Bundan faydalanan mükellefler nezdinde, artırımda bulunan vergiyi ödemeyi kabul ettikleri vergilendirme dönemleri ile ilgili olarak artırıma konu ödemeler dolayısıyla gelir (stopaj) vergisi incelemesi ve tarhiyat yapılmayacak.

Gelir ve kurumlar vergisi kanunları uyarınca kar dağıtımına veya ana merkeze aktarılan tutara bağlı ödemeler üzerinden yapılması gereken vergi tevkifatı hükümlerine istinaden düzenleme kapsamında matrahlarını artıranların, kurumlar vergisi yönünden de matrah artırımında bulunmaları gerekecek.

Hesaplanan KDV, indirimlerden önceki vergi tutarı olacak
Katma değer vergisi mükellefleri, vergi artırımında bulunmaları ve ödemeleri halinde, artırımda bulundukları dönemler için haklarında KDV yönünden vergi incelemesi ve tarhiyatına muhatap tutulmayacak. Artırıma esas alınan tutar, yıl içinde verilen katma değer vergisi beyannamelerinde gösterilen "hesaplanan katma değer vergisi"nin yıllık toplamı olacak. Hesaplanan KDV, indirimlerden önceki vergi tutarı olacak.

Düzenlemeden yararlanamayacak olanlar

Teklifle mükelleflerin matrah ve vergi artırımına ilişkin olarak dikkate alacakları diğer hususlar da düzenleniyor. Matrah veya vergi artırımında bulunan ve bu konudaki şartları yerine getiren mükelleflerin defter ve belgeleri incelenmeyecek ve artırıma konu olan vergilerle ilgili olarak tarhiyat yapılmayacak.

Bu düzenlemeye göre matrah veya vergi artırımında bulunulması, yayımı tarihinden önce başlanılmış olan vergi incelemeleri ve takdir işlemlerine engel teşkil etmeyecek. Ancak maddede yer alan inceleme yapma hakkına yönelik hükümler saklı kalmak kaydıyla vergi incelemeleri ve takdir işlemleri düzenlemenin yayımını izleyen 7 iş günü içinde sonuçlandırılmaması halinde bu işlemlere devam edilmeyecek. Bu süre içinde sonuçlandırılan vergi incelemeleri ile ilgili tarhiyat öncesi uzlaşma talepleri dikkate alınmayacak.

12 eşit taksitte ödenmesi gerekecek

Vergi Usul Kanunu'ndaki "defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sayfelerini yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenlerin", aynı kanunda yer alan bazı fiilleri işleyenler, terör suçundan hüküm giyenlerin ve haklarında terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle adli makamlar, genel kolluk kuvvetleri veya Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığınca yürütülen soruşturma ve kovuşturmalar kapsamında vergi incelemesi yapılması, terörün finansmanı suçu veya aklama suçu kapsamında inceleme ve araştırma yapılması talep edilenler bu düzenlemenin matrah veya vergi artırımına ilişkin hükümlerinden yararlanamayacak. Matrah ve vergi artırımını üzerine hesaplanan vergilerin aylık dönemler halinde azami 12 eşit taksitte ödenmesi gerekecek.

1000 lira damga vergisi alınacak

Matrah ve vergi artırımını dolayısıyla verilen beyannamelere ait damga vergisi, matrah ve vergi artırımını sonucu tahakkuk eden vergilere ilişkin ilk taksit ödeme süresi içinde ödenecek.

Matrah ve vergi artırımlarıyla ilgili beyannamelerden 1000 lira damga vergisi alınacak, bu vergi indirim hesaplanmasında dikkate alınmayacak.

İşletme kayıtlarının düzeltilmesi

Kayıt dışı faaliyetlerin kayıt altına alınabilmesi için işletmelerde mevcut olmasına rağmen kayıtlara yansıtılmamış emtia, makine, teçhizat ve demirbaşların kayıtlara intikal ettirilebilmesini sağlamak için düzenlemeye gidiliyor.

Buna göre, gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri, işletmelerinde mevcut olduğu halde kayıtlarında yer almayan emtia, makine, teçhizat ve demirbaşların kendilerince veya bağlı oldukları meslek kuruluşlarınca tespit edilecek rayiç bedeliyle, düzenlemede öngörülen süre içinde vergi dairelerine bir envanter listesi ile bildirmek suretiyle defterlerine kaydedebilecek.

Kayıt ve beyanlarına intikal ettirebilmelerine imkan sağlanıyor

Bilanço esasına göre defter tutan mükellefler aktiflerine kaydettikleri emtia, makine, teçhizat ve demirbaşlar için iki ayrı karşılık hesabı açacak. Emtia için ayrılan karşılık, ortaklara dağıtılması veya işletmenin tasfiyesi halinde sermayenin bir unsuru olarak sayılacağı için vergilendirilmeyecek.

Gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerinin kayıtlarının daha sağlıklı hale getirilebilmesi için kayıtlarında yer aldığı halde gerçekte mevcut olmayan emtia, makine, teçhizat ve demirbaşlarını fatura düzenlemek ve her türlü vergisel yükümlülüklerini yerine getirmek suretiyle kayıt ve beyanlarına intikal ettirebilmelerine imkan sağlanıyor.

Beyanname verme süresi içinde ödenmesi gerekecek

Bilanço esasına göre defter tutan kurumlar vergisi mükellefleri, 31 Aralık 2022 itibarıyla bilançolarında görülmekle birlikte işletmelerinde bulunmayan kasa mevcutları, ortaklarından alacaklı bulunduğu tutarlar ile ortaklara borçlu bulunduğu tutarlar arasındaki net alacak tutarlarını, düzenlemede öngörülen süre ve şekilde vergi dairelerine beyan ederek kayıtlarını düzeltebilecek. Bu kapsamda beyan edilen tutarlar üzerinden yüzde 3 oranında verginin hesaplanarak beyanname verme süresi içinde ödenmesi gerekecek.

SGK alacakları yapılandırılıyor

Teklifle kesinleşmiş SGK alacaklarına yapılandırma imkanı da getiriliyor.

Buna göre, sigortalılık statülerinden kaynaklanan, sigorta primi, emeklilik keseneği ve kurum karşılığı, işsizlik sigortası primi, sosyal güvenlik destek primi, başvuru tarihi itibarıyla ilgili mevzuatına göre ödenmesi imkanı ortadan kalkmamış isteğe bağlı sigorta primi ve topluluk sigortası primi, SGK tarafından ilgili kanunları gereğince takip edilen damga vergisi, özel işlem vergisi ve eğitime katkı payı asılları ile bu alacaklara ödeme sürelerinin bittiği tarihlerden düzenlemenin yayımı tarihine kadar geçen süre için Yİ-ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarın belirtilen süre ve şekilde ödenmesi halinde, bu alacaklara uygulanan gecikme cezası ve gecikme zammı gibi feri alacakların tamamının tahsilinden vazgeçilecek.

Gecikme zammı gibi feri alacaklar tahsil edilmeyecek

31 Aralık 2022 tarihine kadar bitirilmiş özel nitelikteki inşaatlar ile ihale konusu işlere ilişkin olup, bu düzenlemeden yararlanmak için başvurulduğu halde, belirtilen başvuru süresinin sonuna kadar işverene tebliğ edilmiş olan ön değerlendirme, araştırma

veya tespit sonucunda bulunan eksik işçilik tutan üzerinden hesaplanan sigorta primi asılları ile bu alacaklara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı hesaplanan sürenin başlangıç tarihinden düzenlemenin yayımı tarihine kadar geçen süre için Yİ-ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarın ödenmesi halinde, bu alacaklara uygulanan gecikme cezası ve gecikme zammı gibi ferî alacaklar tahsil edilmeyecek.

Teklifle, 31 Aralık 2022'den önce işlenen fiillere ilişkin olup yapılandırma son başvuru tarihine kadar tebliğ edilen idari para cezaları da yapılandırılacak.

31 Aralık 2022 ve önceki dönemlere ilişkin olup yapılandırmaya son başvuru tarihine kadar başvuruda bulunmak kaydıyla ilk taksit ödeme süresi sonuna kadar tahakkuk edecek SGK alacakları yapılandırma kapsamında olacak.

Ramazan kolisinde yıllık enflasyon %131

Ramazana sayılı günler kala, perakende zincirleri erzak kolilerini satışa sunmaya başladı. Geçen yılın ramazan ayına göre koli fiyatları yüzde 131 arttı. Geçen yıl 99,90 lira olan en küçük koli fiyatı 229,90 liraya yükselirken “lüks” koli fiyatı ise yüzde 90 artışla 549,90 lira oldu.

Mehmet Hanifi GÜLEL

Ramazan ayının yaklaşmasıyla kumanya ve erzak kolileri de piyasaya çıkmaya başladı. Zincir marketler, farklı büyüklükte ve farklı sayıda ürün içeren kolileri satışa sundu. Gıda fiyatlarında yaşanan yükseliş, Ramazan kolilerine de yansıdı. Bu yıl en küçük Ramazan kolisindeki fiyata artışı, yıllık yüzde 131 oldu. Geçen yıl en küçük ‘klasik’ Ramazan kolisinin fiyatı 99,90 liradan satılırken, bu yıl 229,90 liradan satışa sunuldu. Yine geçen yıl en büyük ‘lüks’ Ramazan kolisinin fiyatı 289,90 lira iken, bu yıl yüzde 89,6 artış ile 549,90 liradan satışa sunuldu. Diğer yandan bu yıl bazı zincir marketler Ramazan kolisini düzenlerken, içine koydukları ürünleri sayısını da azalttılar. Kolilerde geçen yıl ortalama 33 ürün yer alırken, bu yıl ürün sayısı ortalama 30’a indi. Kolilerdeki ürün sayısının azaltılması, fiyata da yansıyor. -Kolinin içinde bulunan temel gıda ürünleri salça, tuz, ayçiçeği yağı, un, kuru fasulye, çay, reçel, hazır çorba, küp şeker, makarna ve gazlı içecek olarak sıralanıyor.

“Koliler talebe göre şekilleniyor”

Deprem çalışmaları nedeniyle Ramazan telaşının henüz başlamadığına dikkat çeken İstanbul Gıda Toptancı Tüccarları Derneği (İGDOT) Mustafa Karlı, fiyatların son birkaç aydır aşağı yukarı fiyatların aynı seviyede seyrettiğini söyledi. Kendisinin

deprem bölgesinde olduğunu ve çok ciddi mağduriyetlerin yaşandığını belirten Karlı, “Gıda fiyatlarında çok fazla yükselme yok. Gıda ürünlerinin fiyatları üç beş ay öncesine göre daha uygun. Örneğin 18 litrelik bir ayçiçeği yağının fiyatı 640 liraydı, şu an 550 liradan satılıyor. Şu an 300 liranın altında bir koli yok. 300, 400 ve 500 lira gibi koli fiyatları mevcut. Bu koliler talebe göre şekilleniyor. Geçen seneye göre Ramazan kolileri biraz yüksek” dedi.

Deprem bazı ürünlerin fiyatını etkiledi

Ramazan kolisinde önemli yer bulan pirinçte gümrük vergilerinin sıfırlanmasıyla fiyat artışının önüne geçtiğine vurgu yapan Reis, iri tanelerde fiyatın düşmediğini ama orta tanelilerde fiyatın gerilediğini bildirdi. Yurt dışında getirilen pirinçlerin 13 lira ile 19 lira arasında değişen kırk pirinç fiyatına satıldığını aktaran Reis, “Kırımızı mercimek ağırlıklı deprem bölgesinde bulunuyor ve kısa süreli bir lojistikte gecikme oldu. Ardından fiyatta da küçük bir yükselme oldu. Yine nohut ve fasulyede de biraz fiyat artışı söz konusu. Bugün fasulyenin natürel fiyatı 27,5 lira bandında bulunuyor. Deprem yardımlardan dolayı bakliyatta çok sirkülasyon oldu” ifadesini kullandı.

Deprem bölgesinde insani boyutu ve ekonomik boyutunun olduğuna dikkat çeken Reis, tarımın ve tarıma dayalı sanayinin en çok olduğu o bölgede tekrar üretimin canlanması gerektiğini vurguladı. Reis, bölgeden büyükşehirlere göç edildiğini ve bu insanları tekrar geriye çevirmenin çok zor olduğunu söyledi.

“Kendiniz tüketmediğiniz ürünü koliye koymayın”

Genelde her geçen yıl kumanya yapımı ve satışların azaldığına dikkat çeken Reis Gıda Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Reis, bunun nedeninin insanların aldığı ürünlerden şikayetçi olmasından kaynaklandığını belirtti. Reis, iş adamları ve hayırseverlerin daha çok çek ya da para vererek çalışanlarına yardım yaptığını belirtti. Depremden sonrası eşi görülmemiş bir yardımlaşma yaşandığına dikkat çeken Reis, kendilerinin de bölgedeki mobil mutfaklara ürün gönderdiklerini anlattı. Konteynerlere geçişle birlikte kumanya talebinin de artacağını vurgulayan Reis, “Deprem bölgesine kuru bakliyatı, yağı ve makarnası gönderiliyor. Yardım yapacaklara tavsiyemiz, evinizde tükettiğiniz ürünleri kolilerde bulundurun. Çünkü Ramazan kumanyasında genelde pişmeyen ürünler ve tarihi geçmiş ürünler yer alabiliyor. Eskiden Ramazan’da yardımlaşmanın özelliği kumanyanın direkt mutfığa gitmesiydi. Ama şimdi hediye çeki veriyor ve farklı ihtiyaçlar gideriliyor” dedi.

Net faiz geliri eksiye düşünce ticari kredilerde vade kısaldı

Ticari kredi faizindeki üst limit ve TL mevduat oranı hedefi emesi TL mevduat faizlerinin TL ticari kredi faizinin iki katına çıkmasına neden oldu. Net faiz geliri negatif olan bankacılık sektörü de orta uzun vade yerine rotatif veya kısa vadeli ticari krediye yöneldi.

Şebnem TURHAN

Ticari kredi faizlerinin Merkez Bankası regülasyonları ile belli bir limitin üzerine çıktığında ek menkul kıymet alım zorunluluğu ile TL mevduat faizlerinin ticari kredi faizlerinin iki katını aşması bankaların kredi iştahını azalttı. Kredi faiz geliri elde etmesi oldukça zorlaşan bankacılık sektörü ise çareyi vadeyi kısaltmakta buldu. BDDK'nın ocak ayı verilerine göre kısa vadeli kredilerin toplam krediler içindeki payı geçen yıl ocak ayına göre neredeyse 12 puan arttı ve yüzde 44'e yükseldi. Aynı şekilde orta uzun vadeli kredilerin payı da geçen yıl ocaktaki yüzde 68 seviyesinden yüzde 56'ya indi. Bankacılık sektörü kaynakları regülasyonların kredi iştahını törpülediğini sektörün riski büyütmemek için 36 ay vadeyi aşmamaya özen gösterdiğine dikkat çekti.

Merkez Bankası ağustos ayındaki tebliğiyle bankacılık sektörünün ticari kredilerde faiz oranı Merkez Bankası referans faiz oranının 1.4 katına çıkarsa yüzde 20'si oranında, yüzde 20, 1.8 katı üzerinde olursa da yüzde 90 oranında ek menkul kıymet tesisi zorunluluğu getirdi. Sonrasında başlayan politika faizi indirimleriyle de ticari kredi faizleri hızlı bir düşüş trendine girdi. Aynı dönemde TL mevduat oranı hedefi de

bankacılık sektörünün önüne getirildi. TL mevduat oranını tutturabilmek ve ek menkul kıymet tesisinden kaçınabilmek için de sektör TL mevduat faizlerini arttırdı.

TL mevduat faizleri hızlı yükseliyor

Merkez Bankası verilerine göre en çok tercih edilen 3 aya kadar vadeli TL mevduat faiz oranı yüzde 26,95 iken kurumsal kredi kartı ve KMH hariç ticari kredi faizi yüzde 12,81 seviyesinde. Yani TL mevduat faizi TL ticari kredi faizinin iki katını aşmış durumda. Bu da bankacılık sektöründe maliyet artırıcı ve bilançoıy zorlayıcı bir unsur oldu.

BDDK'nın aylık verileri de sektörün özellikle ticari kredilerde vadeı kısıltarak daha uzun süreli risk almaktan kaçındığını ortaya koydu. Bankacılık sektörü uzmanları da şu anda net faiz gelirinin eksiye gelmiş durumda olduğunu bu sebeple de orta ve uzun vadeli kredi verme isteğinin azaldığını vurguladı. Uzmanlar daha çok rotatif veya kısa vadeli taksitli krediler verildiğine işaret etti.

Kısa vadeli krediler (Milyon TL)

	Kısa TP	Kısa YP	Kısa Toplam	Değişim* (%)	Toplam kredilerde payı (%)
İskontolu İşlemlerden Alacaklar	130.969	82.082	213.050	12,86	2,72
İhracat Kredileri	328.851	216.939	545.791	216,78	6,96
İthalat Kredileri	14.388	11.900	26.288	102,92	0,34
İşletme Kredileri	671.935	107.070	779.005	98,51	9,93
Taksitli Ticari Krediler	222.951	2.408	225.359	336,40	2,87
İhtisas Kredileri	81.104	1.392	82.497	166,80	1,05
Tüketici Kredileri	192.901	2	192.903	245,94	2,46
Kredi Kartları	708.666	1.514	710.180	130,50	9,05
Diğer Krediler	402.761	94.468	497.229	70,63	6,34
Toplam Krediler	2.886.724	560.329	3.447.054	116,51	43,94

Orta uzun vadeli krediler (Milyon TL)

	Orta Uzun TP	Orta Uzun YP	Orta Uzun Toplam	Değişim* (%)	Toplam kredilerde payı (%)
İhracat Kredileri	82.420	143.270	225.690	44,31	2,88
İthalat Kredileri	2.786	3.707	6.493	8,56	0,08
İhracat Garantili Yatırım Kredileri	5.270	30.423	35.693	-4,09	0,45
Diğer Yatırım Kredileri	173.995	521.495	695.489	40,93	8,86
İşletme Kredileri	268.194	424.195	692.389	11,85	8,83
Taksitli Ticari Krediler	481.191	293.856	775.047	19,63	9,88
İhtisas Kredileri	370.095	22.450	392.545	77,41	5,00
Tüketici Kredileri	935.540	134	935.673	29,70	11,93
Kredi Kartları	15.670	0	15.670	171,18	0,20
Diğer Krediler	65.376	378.342	443.718	24,77	5,66
Toplam Krediler	2.454.755	1.943.787	4.398.543	30,51	56,06

* Geçen yıl ocak ayına göre değişim

İşletme kredilerinde vade sert düştü

Bankacılık sektöründe kısa vadeli kredilerin toplam kredilere oranı geçen yıl ocak ayında yüzde 32,08 seviyesindeydi. Bu yıl ocakta bu oran yüzde 43,94'e yükseldi. Orta uzun vadeli kredilerin payı da geçen yıl ocaktaki yüzde 67,92 seviyesinden bu

yıl ocakta yüzde 56,06'ya indi. Bankacılık sektöründe 12 aya kadar vade kısa vadeli 12 ay - 60 ay vade ise orta –uzun vade olarak tanımlanıyor. Kaynakların verdiği bilgiye göre bankacılık sektöründe şu an en uzun vade olarak ise 36 ay uygulanıyor.

BDDK ocak ayı verilerine göre bu yıl ocakta orta –uzun vadeli işletme kredilerinin toplam krediler içindeki oranı yüzde 12,5'ten yüzde 8,83'e indi, taksitli ticari kredilerin de geçen yıl ocakta yüzde 13,06 olan oranı yüzde 9,88'e geriledi. Kısa vadeli işletme kredileri geçen yıl ocak ayına göre yüzde 98,51 artış gösterirken orta –uzun vadeli işletme kredilerinin büyümesi yüzde 11,85'te kaldı. Taksitli ticari krediler de kısa vadede yüzde 336,4'lük bir büyümeye imza atarken orta-uzun vadeli taksitli ticari kredilerin geçen yıla göre büyümesi 19,63 olabildi. İhracat kredileri kısa vadede yüzde 216,8 arttı, orta-uzun vadeli ihracat kredileri yüzde 44,3 artışa rağmen toplam krediler içindeki payı azaldı. Verilerden yapılan hesaplamaya göre kısa vadeli ihracat kredilerinin toplam krediler içindeki payı geçen yıl ocaktaki yüzde 3,47'den yüzde 6,96'ya yükselirken, orta-uzun vadeli ihracat kredilerinin toplam kredilerde içindeki oranı yüzde 3,15'ten yüzde 2,88'e indi.

Kısa vadeli tüketici kredileri de geçen yıla göre yüzde 246 artış gösterdi, kredi kartlarındaki büyüme ise yüzde 130,5 oldu. Orta- uzun vadeli tüketici kredileri de yüzde 29,7 arttı, kredi kartlarındaki artış da yüzde 171,8 olarak hesaplandı.

EBRD'den deprem bölgesine 1,5 milyar euroluk yatırım kararı

Kahramanmaraş merkezli deprem felaketinin ardından bölgeye yardımlar sürüyor. Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, depremden etkilenen bölgelere iki yıl boyunca 1,5 milyar euroluk yatırım kararı aldı.

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), Türkiye'de 6 Şubat'ta gerçekleşen depremlerden etkilenen bölgelere gelecek iki yıl boyunca 1.5 milyar euroya kadar yatırım kararı aldı.

EBRD'nin açıklamasında bu adımının etkilenen şehirlerde beşeri sermaye, geçim kaynakları ve işlerin korunabilmesi için bölge ekonomisinin toparlanması, yeniden yapılanması ve entegrasyonun güçlendirilmesini amaçladığı belirtildi.

Bankanın yatırım kapsamında depremden doğrudan etkilenen kişiler ve işletmeler için yerel bankalara 600 milyon euro büyüklüğünde kredi sağlayacağı, bölgedeki toparlanma ve yeniden yapılandırma çalışmalarında yer alan şirketlere de borç vererek özel sektörün rolünü güçlendireceği belirtildi.

Powell “Yüksek faiz oranları” dedi, emtia fiyatlarında oynaklık arttı

Fed Başkanı, "Ekonomik veriler beklenenden daha güçlü geldi, bu da faiz oranlarının tahmin edilenden daha yüksek olabileceğini gösteriyor" dedi.

ABD Merkez Bankası (Fed) Başkanı Jerome Powell'ın, ABD Kongresi'nde iki gün sürecek yarıyıllık Para Politikası Raporu'na ilişkin sunumu başladı. Sunumun ilk gününde ABD Senatosu Bankacılık, Konut ve Kentsel İşler Komitesi'nde konuşan Powell, enflasyonun son aylarda ılımlı bir seyir izlemesine rağmen yüzde 2'ye düşürme sürecinin daha uzun bir yolu olduğunu ve bu yolun engebeli olabileceğini söyledi.

Altın, gümüş düştü

Powell, “Son ekonomik veriler beklenenden daha güçlü geldi, bu da faiz oranlarının nihai seviyesinin önceden tahmin edilenden daha yüksek olabileceğini gösteriyor” dedi. Fiyat istikrarını yeniden sağlamanın muhtemelen bir süre daha kısıtlayıcı bir para politikası duruşunu sürdürmelerini gerektireceğini belirten Powell, “Verilerin toplamı daha hızlı sıkılaşmanın gerekli olduğunu gösterirse, faiz artışlarının hızını artırmaya hazırız” dedi.

Powell, geçen yıl boyunca para politikası duruşunu sıkılaştırmak için güçlü adımlar attıklarını anımsatarak, çok mesafe kat ettiklerini ve şimdiye kadar sıkılaşmanın tüm etkilerinin henüz hissedilmediğini kaydetti. Fed Başkanı, “Daha yapacak çok işimiz var” dedi. Powell'ın açıklamaları sonrası dolar endeksi yüzde 1,2 değer kazanarak

105,6 seviyesine çıkarken, tahvil piyasaları ve emtia fiyatlarında da oynaklığın arttığı görüldü.

ABD'nin 10 yıllık tahvil faizi tekrar yüzde 4'ün üzerine çıkarken, 2 yıllık tahvil faizi de yaklaşık 16 yılın ardından ilk kez yüzde 5'i aştı. Öte yandan, 5 yıllık tahvil faizi 1981'den bu yana ilk kez 10 yıllık tahvil faizinin 100 baz puanı üzerine çıktı.

Altının ons fiyatı yüzde 1,8, gümüşün onsu yüzde 4,5 ve Brent petrolün varil fiyatı yüzde 3,7 değer kaybetmesinin ardından, yeni günde emtia fiyatları görece sakin bir seyir izliyor. New York borsasında S&P 500 endeksi yüzde 1,53, Dow Jones endeksi yüzde 1,72 ve Nasdaq endeksi yüzde 1,25 geriledi.

ABD'de endeks vadeli kontratlar yeni güne ise sınırlı yükselişle başladı. Avrupa pay piyasalarında da ABD borsalarına paralel satış ağırlıklı bir seyir öne çıkarken, bugünden itibaren yoğunlaşacak makroekonomik veri takviminin fiyatlamalar üzerinde etkili olması bekleniyor.

Dolar tasarruf aracı olma özelliğini adeta yitirdi!

Alaattin AKTAŞ

09 Mart 2023 Perşembe

✓Fiilen sabit kur rejimine geçilen geçen yılın ağustosundan bu yana altı ayda dolar yalnızca yüzde 5 kadar arttı. Bu dönemde TÜFE'deki artış yüzde 22'yi buldu.

✓Dolar adeta tasarruf aracı olmaktan çıktı. Ama vatandaş dolardan yine de vazgeçmiyor. Düşük kalan kur alımı körüklemesin ve KKM'deki çözülme dursun diye bu sefer de DTH dönüşümlü KKM'de faiz tavanı kalktı ve şimdilik bununla idare ediliyor.

Ekonomi yönetiminin geçen ağustostan beri uyguladığı döviz tutma ve bu sayede enflasyonu dizginleyebilme politikası tasarruf aracı olarak dolara bel bağlayanları hüsrana uğrattı. Dolar, tasarruf aracı olma özelliğini en azından son altı ay için tümüyle yitirdi.

Doların geçen yılın ağustos ayındaki ortalaması 17.99'du. Ay ortalamasının bu düzeyde gerçekleşmesi, ilk yarıda 18'in altında kalınması sayesinde oldu. Dolar ağustosun ortasında 18'in üstüne çıktı ve hala 18'lerde...

Geçen ağustosta 17.99 olan dolar, aradan altı ay geçtikten sonra şubat ayı ortalamasında 18.82 düzeyinde gerçekleşti.

Eylül-şubat dönemi; tam altı ay ve dolar yalnızca yüzde 4.6'lık bir artış gösterdi.

Bu dönemde enflasyon görece hız kesti ama yine de doların çok çok üstünde oluştu.

Bu altı ayda tüketici fiyatları yüzde 22.2, yurt içi üretici fiyatları ise yüzde 20.1 artış gösterdi.

Tasarrufunu dolar olarak değerlendirmeyi tercih edenler eylül- şubat döneminde enflasyona karşı fena halde yenik düştü. Grafik bu durumu o kadar somut bir şekilde gösteriyor ki, çok fazla değerlendirme yapmaya bile gerek kalmıyor.

Söz konusu altı aylık dönemde TL'nin değer kazandığını zaten reel efektif döviz kuru endeksi de çok açık biçimde ortaya koyuyor.

Ama ya doların getirisi?

Dolar böyle yalın halde, getirisinin hiç olmadığı varsayımıyla enflasyona karşı yüksek oranda zarar ettirmiş durumda. Ancak doların da bir getirisinin olduğu dikkate alınmalı.

Bu getiri iki türlü...

Biri bankadaki döviz hesabına verilen faiz.

Bir diğeri KKM'ye dönüştürülen dövize verilen faiz.

Bankalar döviz hesaplarına pek yüksek faiz vermiyor. Hele hele küçük tutarlı hesaplara neredeyse hiç faiz verilmiyor.

KKM'ye dönüştürülen dövizin faiz kazancı ise görece daha yüksek. Döviz olarak tutmak yerine kur korumalı mevduat hesabına dönüştürülen tasarruflar çok daha yüksek getiri elde edebiliyor. En azından şubattan itibaren edecek.

Eylül-şubat döneminde kur artışı çok çok düşük ama kur az arttığı için faiz alındı. Kur dönem faizinden daha fazla artsa, o zaman da faizin üstüne kur farkı ödenecekti.

Hele hele ocak ayının son günlerinde DTH dönüşümü yoluyla açılan KKM'de faiz tavanının kaldırılması dövizin getirisini dolaylı olarak çok yukarılara çekti.

Üçer aylık iki dönem

Eylül-şubat dönemini üçer aylık iki dönem halinde ele almakta ve getiri hesaplamasını buna göre yapmakta yarar var.

Ağustos sonunda dolar cinsinden açılan kur korumalı mevduat hesapları eylül, ekim ve kasım aylarını kapsayan üç aylık dönemde yüzde 3.3'lük kur artışı getirisi elde etti. Ağustos sonunda Merkez Bankası politika faizi yüzde 13, dolayısıyla KKM'de tavan faiz yüzde 16 düzeyindeydi. Buna göre tavan faizden hesap açıldığı takdirde üç ay için yüzde 4'lük bir getiri oluştu. Kur artışı yüzde 3.3, faiz yüzde 4 olunca hesap sahipleri yalnızca faizle yetinmek durumunda kaldı. Herhangi bir kur farkı söz konusu olmadı.

Aynı hesabın aralık başında yenilendiğini varsayalım. Artık tavan faiz, Merkez Bankası politika faizi yüzde 9'a indirildiği için daha da düşmüştü. Tavan faiz yüzde 12, dolayısıyla üç aya düşen faiz yüzde 3 düzeyindeydi. Peki bu üç aydaki, yani aralık, ocak ve şubatındaki kur artışı ne kadardı, yalnızca yüzde 1.25. Dolayısıyla KKM hesabı olan bu sefer yüzde 3 faizle yetinmek durumunda kaldı, kur farkı ödemesi yine yapılmadı.

KKM tercih edilebilir

Tasarrufunu TL cinsinden tutarak bunu mevduatta, borsada ya da iç borçlanma senesinde değerlendirenlerin durumu başka. Ama dövizli tercih edenler için son altı ay zarar edilen bir dönem oldu. KKM'yi tercih edenler yüzde 4 artı yüzde 3 olmak üzere birikimli olarak yüzde 7'nin biraz üstünde gelir elde etti. Ama bu dönemdeki enflasyonun çok daha fazla olduğu ortada. KKM'yi tercih edenler bile zarara uğradı.

Ama diğer yanda dövizini faizsiz olarak bankada tutanlar ya da yastık altını tercih edenlerin reel kaybı daha fazla.

Şimdi ise yeni bir olanak doğdu. Yaklaşık bir buçuk aydır DTH dönüşümlü kur korumalı mevduatta faiz tavanı yok. Şu anki duruma göre TL ile açılan KKM hesaplarına en fazla yüzde 11.50 faiz uygulanıyor; ama DTH dönüşümlü hesaplar için böyle bir sınır söz konusu değil.

Zaten bankalar da DTH dönüşümlü KKM'de faizi yüzde 20-25 arasına kadar çekmiş durumda.

Dolayısıyla döviz tasarrufuna dokunmak istemeyenler için en iyi adres iyi bir faiz oranı elde etmek kaydıyla KKM hesabı olabilir.

Bütçe açığı enflasyonu azdırır mı?

Tuğrul BELLİ

09 Mart 2023 Perşembe

Büyük deprem felaketinden önce de 2023 yılı bütçesi için ümitli değildik doğrusu. Hatta daha ilk aydan bunun sinyallerini görmeye başlamıştık. Şöyle ki, 2022 Ocak'ta 30 milyar TL fazla veren bütçe bu sene 32.2 milyar TL açık verdi. İlk ayda 2 önemli kalem, personel giderleri ve cari transferler sırasıyla yüzde 117 ve yüzde 128 artış gösterdi. Buna karşılık bütçe gelirlerindeki artış sadece yüzde 62 oldu. Son yayınlanan "Hazine Nakit Gerçekleşmeleri" tablosu ise şubat ayında anormal yüksek bir bütçe nakit açığına işaret etmekte: 174.5 milyar TL!!! Ancak açığın bu kadar yüksek olma sebebi bu ay Kurumlar Vergisi toplanmamış olması. Bu sene 4. geçici beyanname kaldırıldığı için 2022 yılı nihai KV ödemeleri nisanda yapılacak. Kasımdaki 3. geçici beyanname ile toplanan vergi ise 123 milyar TL olmuştu. Kısaca, şubat bütçe açığı gerçekte görüldüğünden 100 milyar TL daha az olabilir.

2023 bütçe kanununda bütçe açığı 659 milyar TL olarak öngörülmüştü. Fakat o kanundan sonra hesapta olmayan 2 büyük harcama kalemi ortaya çıktı. Birincisi deprem felaketi. İkincisi ise, EYT emeklileri. EYT emeklilerinin bütçeye getireceği senelik ek yükün 150 milyar TL civarında olacağı tahmin ediliyor. Deprem felaketinin maddi bilançosunu hesaplamak ise çok daha zor. Birincil maliyet hemen bu sene yaşayacağımız GSYH'yi menfi yönde etkileyecek olan bölgedeki ekonomik faaliyetlerin yavaşlama ve durması ile meydana gelecek maliyet. İkincisi ise yıkılan altyapı, işyeri ve konutların yeniden yapılmasının maliyeti. İlk maliyet için GSYH'nin yüzde 1,5'i kadar, ikinci maliyet için ise 35 milyar dolar civarlarında rakamlar telaffuz ediliyor. GSYH'deki azalma ve depremedelere getirilen afl ar bütçe vergi gelirlerini kuşkusuz azaltacaktır. Bölge ekonomisinin toplam vergi tahsilatında yüksek bir payı olmaması bu gelir kaybının çok yüksek olmamasını sağlayacaktır.

Öte yandan altyapı ve imar için harcanacak paraların tamamı tabii ki ilk sene bütçeden çıkmayacak. Herhalde bu seneki kamunun deprem harcamalarını 10 milyar dolar olarak almak mantıklı bir tahmin olur. (Bu noktada denilebilir ki "deprem yardım kampanyasıyla 115 milyar TL toplandı, bu parayla en azından bu seneki deprem masraflarının önemli bir bölümü karşılanabilir". Evet, ancak, toplanan paralardan MB'nın 30 milyarlık bağıışı zaten önümüzdeki aylarda Hazine'ye kâr payı olarak

devredilecekti. Kamu bankalarının bağışları ise gene bir süre sonra Hazine tarafından sermaye desteği olarak kendilerine (dolaylı olarak) geri ödenecek. Kısacası, bağış kampanyası Hazine'nin deprem giderlerini nette pek de azaltmayacak.)

Sonuçta bütçe bu sene EYT ve deprem harcamaları sayesinde 1 trilyon TL'nin üzerinde milli hasılanın yüzde 6'sına yakın rekor açık verecek. O kesin de, bu durumun kritik seviyelerde olan "diğer ekonomik göstergeler üzerinde etkisi ne olur?" diye de sormak lazım. Genellikle ilk görüş "Hükümet harcamaları finanse etmek için para basacak, bu da enflasyonu iyice azdıracak" şeklinde oluyor. Bu tam doğru değil. Öncelikle devletin kasası olan Hazine para basmaz, basamaz. (Şöyle ki "tedavüldeki para"nın toplam geniş para arzı büyüklüğü olan M3 içindeki payı yıllar içinde değil artmak, azalmıştır bile. Daha 2 sene önce yüzde 7'e yakın olan bu pay şimdilerde yüzde 3,7'e kadar geriledi.) Eğer dış kaynaklardan finanse edilmesi gereken bir bütçe açığı varsa Hazine yerli ve/veya yabancı yatırımcılardan borç alır. (Bu cümleyi "o gün hüküm süren piyasa şartlarından borç alır" şeklinde yazmak isterdim ama bu yurtiçinden temin edilen borçlar için doğru bir ifade olmayacaktır. Bilindiği gibi getirilen çeşitli hükümler nedeniyle bankalar çok düşük faizli de olsa iç borçlanma senetlerini satın almak zorundalar. Bugünlerde DİBS faizleri yüzde 10,50 civarında, enflasyon ise 55!)

Kamu finansmanı borçlanarak yapıldığında kendi başına enflasyona sebep olmaz. Ancak, maliye politikasındaki genişlemenin zamanlaması enflasyon açısından önemlidir. Şöyle ki mali genişleme ekonomideki üretim kapasitesi düşüken, işsizlik yüksekken ve hanehalkı talebi zayıfken enflasyonda ekstra bir artışa sebep olmaz. Ancak sıraladığım hususlar aksi yönde ise ekonomiyi aşırı ısıtarak enflasyon artışına sebep olabilir. Tabii, Türkiye özelinde diğer bir risk konusu da cari açık. Her ne kadar kamu harcamaları ve inşaat yatırımlarının döviz ihtiyacı diğer harcamalara oranla "göreceli olarak" daha düşük ise de, gerek toplam ek harcamaların büyüklüğü, gerekse de bu harcamaların çarpan etkisiyle diğer harcamaları da tetikleme potansiyeli nedeniyle cari açık önemli bir risk unsuru olmaya devam edecek. Bu, tabii dolaylı olarak da olsa (kur artışı kanalıyla) enflasyon riski anlamına da geliyor.

Enflasyon afet dinlemiyor

Maruf BUZCUGİL

09 Mart 2023 Perşembe

Siyasetin muhalefet cephesinde baş döndürücü hızla yaşanan çatışmalar ve uzlaşmalarla yerinden oynayan taşlar, Kemal Kılıçdaroğlu'nun dediği gibi yerine oturmaya başladı. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 10 Mart Cuma günü anayasal yetkisiyle başlatacağı seçim sürecinde iktidar ve muhalefet partilerinde tüm dikkatler milletvekili aday listelerine yönelecek. Asrın felaketi ve afet yaralarının sarılması seçimin siyasi gündemine ağırlığını şimdiden koymuş durumda. Yalnız son günlerde depremzedelerden, vatandaşlardan, iş çevrelerinden, ekonomi gözlemcilerinden en sık duyduğumuz şikayetler, hayat pahalılığı, ekonomik göstergelere yansıyan piyasadaki dengesizliklerle ilgili. Hızlandırılmış ve sıkıştırılmış seçim takviminin ekonomiyle ilgili çözüm vaatlerini geri plana atacağından duyulan endişeler yoğunlaştı.

Afet bölgesini terk ederek Anadolu'ya yayılan, sayılarının 2,2 milyonu aştığı en yetkili kişilerce dile getirilen afetzede vatandaşlarımızın en büyük derdi hayat pahalılığı. Enflasyon canavarı, kira ve gıda fiyatlarındaki artışın etkisiyle başı daha dik gezmeye başladı. TÜİK'in 3 Şubat Cuma günü açıkladığı enflasyon verileri, Meral Akşener'in 48 saatte yatırılan çıkışının gölgesinde kaldı. Ücretle geçinenlerin ulusal gelirden aldığı paydaki gerilemenin tarihi seviyelerde olduğunu gösteren veriler de çok taze.

Türkiye ekonomisinin afet çöküntüsünden ve enflasyon etkisinden kurtulabilmesi, yaralı ekonominin ayağa kaldırılması ancak tüm kesimlerin destek vereceği ölçüde kapsamlı en az orta vadeli bir programla mümkün olacak. İş dünyası önderinden duyduğumuz, "Asrın afetinin etkilerinin daha fazla hissedilmesine yol açan enflasyonu da afet gibi görmemiz lazım " sözünü siyasi partilerin seçim vaatlerinde de aramamız lazım.

Abdulkadir Selvi

‘6’lı İttifak’ı bekleyen yeni kriz

6’lı Masa dağılınca, “Oh Meral Akşener’den kurtulduk” diyenler oldu. Fazıl Say ise “Çek sifonu gitsin” diyecek kadar çirkinleşti.

Meral Akşener masaya döndü. Bu kez demokrasi kahramanı oldu. Neyse, sonunda 6’lı Masa krizi aştı, Kemal Kılıçdaroğlu’nu ortak cumhurbaşkanı adayı olarak ilan etti.

Ama Akşener krizi ile masa bir hasar gördü. 6’lı Masa büyüsünü kaybetti. Ama şimdi siyasi depremde orta hasarlı sınıfına ayrılan masadan bir başarı hikâyesi çıkarılmaya çalışılıyor. Bu da bir propaganda ustalığı gerektiriyor. Onun için Ekrem İmamoğlu ve Mansur Yavaş’ın cumhurbaşkanı yardımcılığını ön plana çıkarıyorlar.

KILIÇDAROĞLU İSTEMİYOR

Kılıçdaroğlu tüm oyun planını Ekrem İmamoğlu ve Mansur Yavaş’ı cumhurbaşkanı adayı yapmamak üzerine kurdu. Meral Akşener’i bu nedenle masadan kaldırdı. Kılıçdaroğlu, İmamoğlu ve Yavaş’ı neden cumhurbaşkanı yardımcısı yapsın?

LİDERLER KARŞI

Hem belediye başkanı olarak devam etsinler hem cumhurbaşkanı yardımcısı olsunlar şeklindeki formüle ise Akşener dışındaki liderlerin tamamı karşı. Bu durumda İmamoğlu ve Yavaş, belediye başkanlığından ayrılmadan nasıl cumhurbaşkanı yardımcısı olacaklar? Kılıçdaroğlu, iki isim için istifa ettikleri takdirde İstanbul ve Ankara’yı AKP’ye teslim etmiş oluruz diye karşı çıkmıyor muydu? Ne değişti?

KILIÇDAROĞLU ‘TERCİH EDİN’ DİYECEK

Ekrem İmamoğlu ve Mansur Yavaş, cumhurbaşkanı yardımcısı olarak ilan edilmeden önce de CHP’deydi. Şimdi de CHP’de. Ayrıca ne zaman cumhurbaşkanı yardımcısı olacakları belli değil. CHP kaynakları yerel seçimlere kadar cumhurbaşkanı

yardımcısı olamayacaklarını söylüyorlar. Yerel seçime giderken Kılıçdaroğlu'nun belediye başkan adaylığı mı cumhurbaşkanı yardımcılığı mı diye bir tercihte bulunmalarını isteyeceği ifade ediliyor.

6'lı Masa'da cumhurbaşkanlığı krizi aşıldı. Ama çok ağır bir hasar verdi. Sırada ikinci kriz konusu var. O da milletvekili listeleri. Akşener ayrıldığı masaya geri dönmek zorunda kaldıktan sonra, Kılıçdaroğlu hem cumhurbaşkanı adaylığını kopardı hem de eli güçlendi. Bu masanın tek kazananı oldu, o da Kemal Kılıçdaroğlu. Kılıçdaroğlu'nun CHP listelerinden diğer partilere yer açması bekleniyor. İYİ Parti diğer partilere yer vermeyecek ama zayıf durumda olduğu yerlerde ortak listede yer alacak.

DİĞER PARTİLERE MİLLETVEKİLİ

CHP'nin diğer partilere 54 milletvekili kontenjanı ayırdığı söylendi. Kendi kaynaklarımdan bunu doğrulatabadım. Abartılı bulundu. Dört partiyle 25 milletvekili ayrıldığı söyleniyor. İşin gerçeği listeler YSK'ya verilince ortaya çıkacak. Ama bu hesapta dikkate alınmayan bir şey var. Örneğin Demokrat Parti. Hem bir cumhurbaşkanı yardımcılığı elde ediyor hem kabinede bir bakanı olacak. Hem de milletvekilliği elde edecek. Yani 25 milletvekili artı cumhurbaşkanı yardımcılığı ve bakanlık olarak düşünmek gerekiyor.

MİLLETVEKİLİ KRİZİ YAŞANABİLİR

Bu seçimlerde CHP'ye tarihinde olmadığı kadar milletvekili adaylığı başvurusu yapılacak. CHP'deki beklenti büyük. Listeler açıklandığında büyük beklentiler nedeniyle büyük krizler beklenebilir. Şimdiden 6'lı Masa'yı bekleyen milletvekili krizine dikkat çekmek istedim.

KAYBET KAYBET DURUMU OLACAK

Tabii bunlar ancak seçim kazanıldığı takdirde geçerli olacak. 6'lı Masa'da tüm hesaplar kazan kazan üzerine yapılıyor. Kılıçdaroğlu cumhurbaşkanlığını kazanıyor, liderler cumhurbaşkanı yardımcılığı elde ediyor. İmamoğlu ile Yavaş ise liderlerle aynı statüye yükseliyor ve cumhurbaşkanı yardımcısı oluyor. Peki tersi olur da seçimi kaybederlerse ne olacak? Kaybet kaybet durumu olacak. İşin ilginç yanı sadece liderler kaybetmeyecek, aynı zamanda seçimlere 10 ay kala İstanbul ve Ankara Büyükşehir Belediye Başkanları da kaybedecek.

DEMİRTAŞ'TAN AKŞENER'E AYAR

Kılıçdaroğlu henüz HDP ile masaya oturmadı ama Selahattin Demirtaş'tan Meral Akşener'e esaslı bir ültimatoma geldi. İşin ilginç yanı, Meral Akşener'in HDP'ye randevu vermediği, HDP'yi PKK'nın uzantısı olarak gördüğünü söylediği, HDP'yi PKK'nın yanına konumlandırıyorum dediği, HDP'nin olduğu masada biz olmayız diye

rest çektiği bir döneme denk gelmedi. Tam tersine, Kılıçdaroğlu'nun HDP ile görüşmesine yeşil ışık yaktığı bir sırada geldi.

HDP 'MASADAYIM' DİYOR

Peki Demirtaş, "Sayın Meral Akşener" diye kaleme aldığı kişiye özel mektubunda ne diyor? Ben masadayım, diyor. İYİ Parti ne kadar meşruysa HDP de o kadar meşrudur, diyor. "HDP ve HDP seçmeni de eşitler arası, omuz hizasında yapılacak bir müzakere dışında hiçbir üstenci, dayatmacı, egemen bakış açısıyla yaklaşımı asla kabul etmeyecektir" diyor.

BENİM OYUM SAYESİNDE

Demirtaş başka ne diyor? HDP'li Fatma Kurtulan'ın, "İYİ Parti, size söylüyorum: Size rağmen, içinde bulunduğunuz ittifaka, HDP ve PKK'ya içinde gönül vermişlerin de olduğu insanlar oy verdi. Şu an koltuklarınızda HDP'nin oylarıyla oturuyorsunuz" dediği gibi Demirtaş da, "Benim de oyumla cumhurbaşkanı yardımcılığı ve bakanlık koltuklarına oturacağınıza göre beni nasıl ikna etmeyi düşünüyorsunuz?" diyor.

AKŞENER NE DİYECEK

Görünen o ki HDP, Kılıçdaroğlu'na karşılıksız bir destek vermeyecek. Taleplerde bulunacak. Ama benim asıl merak ettiğim bir dönemlerin Asena Meral'i, Demirtaş'a ne cevap verecek?

BU NE YAMAN ÇELİŞKİ ANNE

Meral Akşener'i izlerken, kendimi Ahmet Kaya misali, "Bu ne yaman çelişki anne" derken buldum.

CAN ALICI SORULAR

Meral Akşener, Kılıçdaroğlu ile seçimi kazanma ihtimali sorulduğunda, "Seçimi kazanma ihtimalimizi yüzde 100 görüyorum" dedi.

Peki Kılıçdaroğlu ile seçimi kazanma ihtimalini yüzde yüz görüyordunuz da o zaman Kılıçdaroğlu'nun adaylığına neden karşı çıktınız? 2 Mart'taki toplantıda, "Kemal Bey'in kazanması konusunda ciddi tereddütler var. Partimizin kararı bu yönde belirdi" dediniz?

Madem Kılıçdaroğlu ile banko kazanıyordunuz, neden seçimi ancak Ekrem İmamoğlu veya Mansur Yavaş'la kazanırsınız dediniz? Kılıçdaroğlu ile kazanma ihtimali kesin olduğuna göre, anket yapılmasını neden önerdiniz? Masayı neden devirdiniz?

Esfender KORKMAZ

Yatırımlar da seçimi bekliyor

9 Mart 2023 Perşembe

Son iki yıldır, üçüncü ve dördüncü çeyrekte, Gayri Safi Sabit Sermaye yatırımları ya geriledi veya GSYH'da büyümenin çok altında kaldı.

Sabit sermaye yatırımlarında büyüme;

*Üçüncü çeyrekte; 2021 yılında; eksi 1,3 ve 2022 yılında eksi 0,8 oldu.

*Dördüncü çeyrekte; 2021 yılında 2,1 ve 2022 yılında 2,6 oldu.

Yatırımlara; finansal yatırımlar, sabit sermaye yatırımları ve insana yapılan beşeri yatırım olarak bakmak gerekir.

Sabit sermaye yatırımları, üretim hacmini artırır. İşsizliği önler. Potansiyel büyüme kapasitesini artırır. Verimlilik artışı sağlar.

Beşeri yatırım, bir ülkenin teknolojik gelişmesinde, verimlilik artışında ve ülke kalkınmasında kilit değerdedir.

Türkiye'de sabit sermaye yatırımlarında gerileme ve hızlanan beyin göçü, ülke kalkınması önünde engeldir.

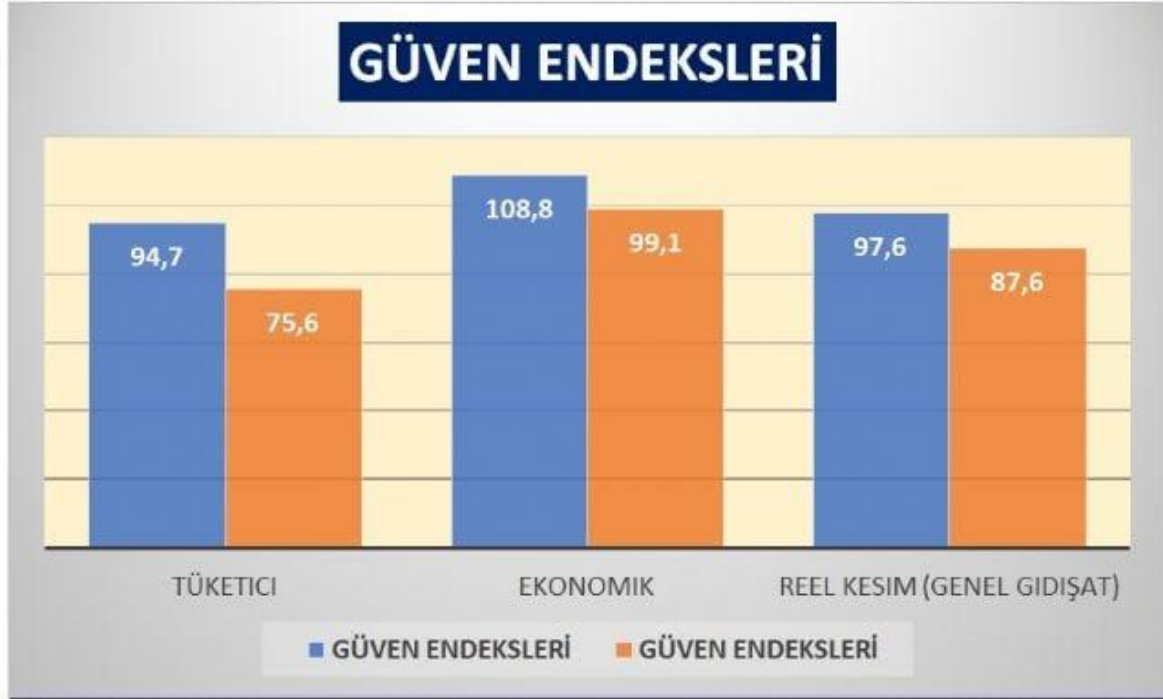
Gerek sabit sermaye ve gerekse beşeri yatırımların yavaşlama veya durmasının global nedenleri de vardır; ama Türkiye ye özgü nedenleri daha da ağır basıyor.

1.Üretici ve tüketici güvenmiyor.

Bunun nedeni yanlış kararlar ve özellikle başkanlık sisteminin getirdiği belirsizliklerdir. Kimse yarın hangi kararnamenin çıkabileceğini kestiremez. Bu nedenle de yerli ve yabancı sermaye yatırım projesi ve fizibilite yapamıyor.

Ayrıca, güven sorunu nedeni ile doğrudan yabancı yatırım sermayesi gelmiyor, yerli sermaye çıkıyor. Cumhuriyet tarihinin en yüksek beyin göçünü yaşıyoruz.

Güven endekslerinde 100 üstü güveni ve 100 altı güvensizliği gösteriyor. Tüketici ve reel kesim endekslerini kapsayan Ekonomik Güven Endeksi, 2007 yılında 108,8 iken, 2022 yılında 99,1'e geriledi. 2007 yılında 94,7 olan tüketici güven endeksi de 2022 sonunda 75,6'ya geriledi.

Kaynak: TÜİK

2.Yüksek enflasyon ve belirsizlik yatırımları engelledi.

Enflasyon ekonomide kırılganlığı artırır. Üstelik yüksek enflasyonu düşürmek için hükümetin kabul edilebilir önlemleri ve politikaları yoktur. Belirsizlik ortamında kim, neden yatırım yapsın?

3.Yatırımların bürokratik maliyeti çok yüksektir.

Siyasi iktidar mahalli idarelerin onaylaması gereken her türlü plan ve projeyi, merkezden hızlı ve istenen şekilde yapıyor. Ancak yatırım yapanlardan öğrendiğim kadarıyla bu yolun maliyeti, yatırıma değmeyecek kadar yüksektir.

Dahası, 2003 yılına kadar, plan-program kapsamında verilen yatırım teşvikleri, bu yıldan sonra planlamanın da devreden çıkarılması ile çok karıştı. Dahası devlet dışlandı. Oysaki bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde devletin yatırımları yönlendirmesi ve teşvik etmesi gerekir.

Seçim sonrası yatırımların önü açılacaktır.

6'lı Masa'da gelişmeler ve sonuç, halkın siyasete el koyduğunu ve eğer demokrasi dışına çıkılmaz ve bir yanlış yapılmazsa siyasi iktidarın değişeceğini çok açık bir şekilde gösterdi.

Gelecek iktidar ekonomik anlamda kucağında ateşten top bulacak ve fakat çözmek zor olmayacaktır. Çünkü yeni iktidar bir istikrar programı yapacak, Muhtemelen IMF'den kredi alacak, tüketici ve üretici güveni artacak, doğrudan yabancı yatırım sermayesi girecek, kayyumlar kalkacağı için mülkiyet endişesi kalmayacak ve ekonomik istikrar kısa sürede sağlanacaktır.

Bu ortamda ertelenen yerli ve yabancı yatırım devreye girecek, yeni yatırımlar yapılacak ve yatırım hacmi artacaktır.

Dahası yeni iktidar; insanların, eğitim tercihlerine, yaşam ve düşünce tarzına şöyle veya böyle müdahale etmeyecek ve beyin göçü de duracaktır.

İbrahim Kahveci

Nereye gidiyor bu ülke?

Çılgınca bir yol alıyoruz. Bu yolun sonu hiç ama hiç iyi değil... Bunu aklıselim herkes görebilir.

Mesela çılgın bir tüketim var. Ekonomik modelimizin adı her nasılsa Üretim-Yatırım-İstihdam-İhracat olsa da buradaki üretim sadece %3,3 arttı. Oysa tüketim artışı %19,7... Hatta son 2,5 yılda üretim artışı %21,7'de kalırken tüketim artışı %44,2 ile üretimin iki katını geçmiştir.

Aşağıda grafikte GSYH, üretim ve tüketim seyri görülmektedir. Dikkat ederseniz yeni modelle birlikte (negatif faiz) üretim yerine tüketim fırlamıştır.

Ama ne söylüyorlar... Üretim-Yatırım-İstihdam-İhracat... Oysa **gerçekleşmelerin bu ekonomik söylemle alakası yok. Adeta tüketim çılgınlığı içinde bataklığa gidiyoruz.** Yeniden söyleyeyim: Üretmeden yaşanan bu tüketim çılgınlığı ülkeyi batırır...

Sadece tüketim çılgınlığı mı?

Ne büyüyecek demişlerdi: Üretim

Ne büyüdü: Çılgın tüketimi finanse eden FİNANS sektörü.

Yeniden verelim: **Üretim %3,3, tüketim %19,7 ve finans %21,8...**

Bakın söylemin tam tersi finansta da yaşanıyor. Üretici büyümemiş ama bankacı büyümüş. Çünkü geliri azalan tüketiciye kredi vermek gerekiyor. Ve bu gerçekleşmiş.

Söylemin tam tersini burada da görüyoruz. AK Parti tam bir faizci dostu partidir derdim de inandıramazdım. Bu ülkede bankacıları bu kadar hoş eden, bankacılar için bu kadar zemin hazırlayan başkaca bir yönetim olmamıştır.

Yaklaşık olarak üretimin 6 katı tüketim ve yine üretimin 7 katı finans büyümüştür... O vakit **bu ekonomik modele verilen isim külliye bir yalandır ve aldatmacadır.**

Finans neden büyüdü diye soracak olursanız hemen cevaplandırayım: Gelirler büyümedi... Tüketimi borçlanarak yaptık.

Yıllık GSYH cari fiyatlarla %107,0 arttı ama çalışanların ücretleri %82,7 artış gösterdi. Bakın bu artış kişi başına artış değildir, tersine toplam ücret ödemelerindeki artıştır.

Veya şöyle izah edeyim: 2021 yılında 1 trilyon 948 milyar lira 28 milyon 827 bin çalışana ödenmiştir.

Oysa 2022 yılında bu ödeme %82,7 artarak 3 trilyon 560 milyar liraya çıkmıştır ama çalışan sayısı da 30 milyon 725 bine artmıştır. Böylece çalışan başına aylık gelir 5.631 liradan %71,5 artışla 9.655 liraya ulaşmış oluyor.

Buradan göreceğiniz şekilde izah edeyim: **Ülke geliri 2022 yılında finans ve tüketimle %107,0 artarken çalışan başına gelir sadece %71,5 artış göstermiştir.** Aradaki farkı bankacılar-finansçılar kapatmış oldu...

Bu sonuç neyi doğurdu?

2019 yılında ülke gelirinin %31,3'ü elde eden çalışanların payı 2022 yılında yüzde 23,7'ye düştü.

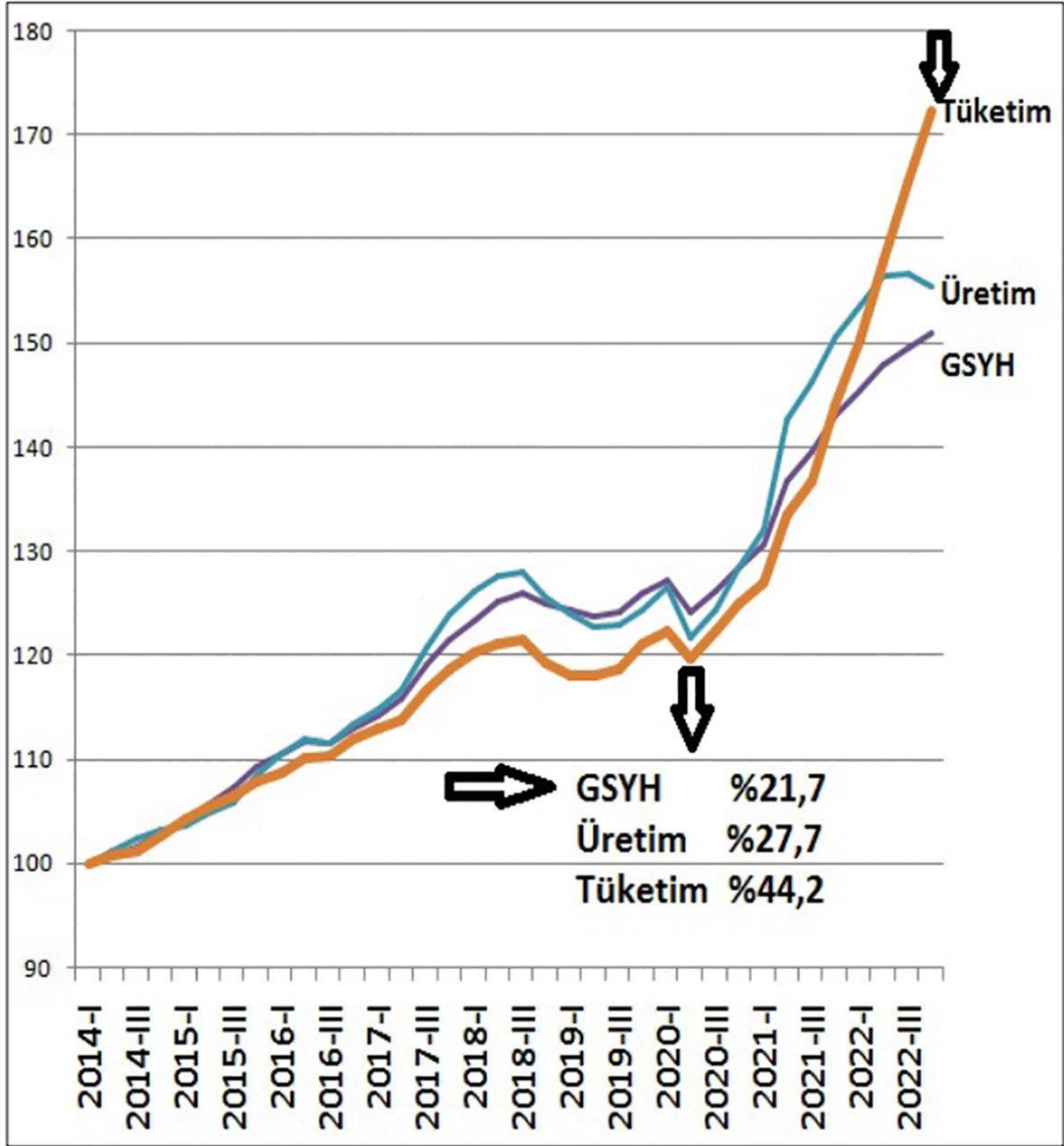
Çalışanlar eğer 2019 yılındaki payları kadar gelir elde etseydi 2022 yılı aylık gelirleri 9.655 lira yerine 12.617 lira olacaktı. Bu da demektir ki, çalışanların aylık gelirinden yüzde 30,7 oranında bir şekilde kırpılmıştır. Ya da şöyle izah edelim; çalışanların 2022 yıllık gelirleri 115,9 bin lira yerine 151,4 bin lira olacaktı. Enflasyon hesabındaki belirsizlik mi (iyi niyetle belirsizlik diyorum) yoksa başka nedenler mi diyemem ama her bir çalışan 2022 yılında toplam 35 bin 550 lirası verilmemiştir.

Peki başlığı neden "Nereye gidiyor bu ülke?" diye attık.

Sebebi şu: Eskiden gelire bağlı fakirliğe tepki gösteren toplumumuz artık bu tepkisini daha düşük oranda göstermektedir. Dolayısı ile ülkenin daha iyiye gitmesi için itici güç olan iyiyi arama süreci de azalmıştır.

Bu nedenle toplumun bir an önce realiteyi görmesi ve yönetenleri buna zorlaması gerekir. Aksi halde Yerli-Milli söylemi ile avutulan dar gelirli ezilirken müteahhitler ve ihaleler ile ülke yönetimi fakirliği daha da artırabilir.

Ne demişti: Bu hareketin Altı DAVA-Üstü PARA... Bu kadar basit.

09 Mart 2023, Perşembe

BAŞYAZIMEHMET BARLAS

Kılıçdaroğlu, Akşener'in sabrını test ediyor

Salı akşamı televizyonda **Meral Akşener**'i izledim. Siyasi krize neden olan 72 saatte neler yaşandığını anlattı. Kavganın anlatılmayacak detayları tartışılmaya devam ediyor. **Kılıçdaroğlu**'nun deyişiyle "**ülkücü damarı tuttuğunda masaya yumruğunu vuran**" **Akşener** gitmiş, yerine özgüvensiz, çocuksu ve sıradan bir insan gelmişti. Siyasette bir kez "**uyumsuz**" damgası üzerinize yapışırsa ne yaparsanız silemezsiniz. Şimdi **Meral Akşener** de sanırım öyle bir dönem yaşıyor. Programın sonunda "**Söz, bir daha kriz çıkarmayacağım**" şeklindeki sözleri, içinde bulunduğu karmaşık ruh hâlini anlatıyordu.

Akşener bu sözünü tutabilecek mi? Çok emin değilim. **Kemal Bey** şimdiden **Akşener**'in sabrını zorluyor. **Akşener**'in kanatlarının kırılmasını fırsat bilerek yeni hamlelere başladı bile. 6'lı Masa'nın gizli ortağı olmaktan büyük rahatsızlık duyan HDP, **Kılıçdaroğlu** eliyle açık açık muhalefetin koalisyon projesine monte edilmeye çalışılıyor. **Kılıçdaroğlu** bu planını, "**HDP'ye bakanlık verilebilir**" diyen **Temel Karamollaoğlu** üzerinden kamuoyuyla paylaşıyor.

Peki şimdi **Akşener** ne yapacak? **Akşener**'in ülkücü damarı, PKK'nın siyasi kanadı HDP ile ortaklığı nasıl hazmedecek? Bir tavır ortaya koysa yine CHP'lilerden ağır hakaretler işitecek. HDP ile kol kola girse partisinin varlık nedeni ortadan kalkacak. **Akşener**'in, "**CHP, HDP'yle görüşebilir ama asla onu masaya getiremez**" noktasına gelmiş olması da şaşırtan bir gelişme. Aslında bu açıklama, "**HDP 6'lı Masa'nın ortağı olabilir ama ben görmeyeyim**" anlamına geliyor. İçinde bulunduğu ruh hâlinde bu durumu hazmedebilir ama parti tabanına bunu nasıl anlatacak bilmiyorum. Allah hiçbir siyasiyi **Akşener**'in durumuna düşürmesin...

ANKETLERİ DE AYAĞA DÜŞÜRDÜNÜZ

Kılıçdaroğlu'nun cumhurbaşkanı adaylığının açıklanmasının üzerinden 24 saat geçmeden anketler havada uçuşmaya başladı. Kimin önde çıktığını söylemeyeceğim.

Çünkü bu anketlerin hiçbir ciddiyeti yok. Bir gecede anket mi yapılır? Hepimiz o anketlerin masa başında yapıldığını biliyoruz. Yalan olduğunu bile herkes işine gelen anketi sosyal medyadan paylaşıyor.

Türkiye gibi gündemin ışık hızıyla değiştiği ülkelerde kamuoyu araştırması yapmak ayrı bir ciddiyet ister. Hatırlıyor musunuz bilmiyorum; geçen yıl ağızımızda maske ev hapsinde oturuyorduk. Şimdi pandemiye anımsayan var mı? Bir korku filmi kadar hayatımızda iz bırakmadı.

3 Mart'ta muhalefetteki depremi konuşuyorduk, şimdi **Kılıçdaroğlu** rüzgârı estirmeye çalışılıyor. Emin olun bir hafta sonra, "**Keşke Kılıçdaroğlu'nu aday yapmasaydık**" şeklinde konuşan muhalif TV yorumcularını ekrandan izleyeceksiniz. Listeler açıklandığında **Kılıçdaroğlu**'nun masaya rüşvet olarak verdiği 54 milletvekilinin CHP'de yarattığı depremi konuşacağız. **Kılıçdaroğlu**'nun kırdığı potlar, İyi Parti ile HDP arasındaki restleşme, **Davutoğlu**'nun huzursuzluğu gündemin hep üst sıralarında olacak. Suni gündemler, masa başında hazırlanmış süslü anketler sizi yanıltmasın.